

Overweging voor de dienst op 7 nov 2021 gedachteniszondag

Gemeente,

Gisteren was in deze kerk Trees van Montfoort te gast.

Zij is de auteur van het boek 'Groene Theologie' dat in 2019 tot beste theologische boek is uitgeroepen.

Voorafgaand aan haar lezing vroeg ik me af hoe ze het denken over ecologie, klimaat, duurzaamheid, de omgang met de aarde, zou combineren met theologie.

We zijn immers gewend om vrij praktisch over allerlei ecologische zaken na te denken. Je afval scheiden, geen eten verspillen, zo weinig mogelijk plastic gebruiken, duurzame kleding kopen, de fiets in plaats van de auto en zonnepanelen op het dak.

De klimaatconferentie in Glasgow die op dit moment gaande is, laat natuurlijk zien hoe landen wereldwijd samen willen zoeken naar oplossingen.

De klimaatmars gisteren in Amsterdam was een demonstratie met als doel om een rechtvaardig klimaatbeleid te eisen.

Maar waar zit dan de link met theologie?

Volgens Trees van Montfoort heeft dat te maken met overtuigingen die onder de ecologische problematiek schuil gaan.

De manier waarop we omgaan met de aarde is namelijk een uiting van onze overtuiging hoe de wereld in elkaar steekt.

Ik vat haar conclusie even heel kortweg samen: de westerse wereld ziet de mens niet als onderdeel van de natuur, maar als degene die gebruik maakt van de natuur.

Daarbij gelooft de moderne westerse mens in het economische principe van groei en winst. En ook is er een sterk geloof in de mogelijkheden van de techniek in de zin dat techniek ons wel de controle gaat geven over het leven.

Het zijn volgens Trees van Montfoort uiteindelijk deze overtuigingen die een belangrijke oorzaak vormen van de ecologische crisis.

Waar het me voor nu om gaat, is dat uit het verhaal van Trees duidelijk wordt hoe groot de impact kan zijn als je ergens in gelooft.

Als er voldoende mensen geloven dat winst, groei en controle de belangrijkste waarden zijn om na te streven, heeft dat wereldwijde effecten.

Met andere woorden: Wat je gelooft, waar je voor staat, waar je blindelings op vertrouwt en voor gaat - dat bepaalt voor een groot deel de wereld waarin je leeft.

Met het begrip geloof is de lin naar de theologie snel gelegd.

Hier valt namelijk ook een parallel met de bijbellezing te ontwaren.

De eerste zin luidde *Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.*

Aansluitend wordt van enkele belangrijke bijbelse figuren wat zij door hun geloof hebben bereikt.

Ze worden neergezet als onze voorouders, mensen die ons zijn voorgegaan en die door hun geloof als voorbeeld kunnen dienen.

Uit het verhaal van Trees wordt duidelijk dat het nogal uitmaakt waar je dan precies in gelooft, want dat kan nogal grote gevolgen hebben.

In de bijbel gaat het dan over een groot geloof in God.

Dat mensen een groot vertrouwen hadden in de kracht ten leven, in de bringer van licht via de weg van de liefde.

Het geloof van deze bijbelse figuren klinkt als een rotsvast vertrouwen, een diep overtuigd zijn van de waarden van licht en leven die je in het leven op plaatsen brengen die je niet voor mogelijk had gehouden.
Ook hun geloof heeft grote effecten gehad.

Dat klinkt natuurlijk prachtig, maar nu ze zo worden neergezet als voorouders die het goede voorbeeld hebben gegeven, doet het ook wel denken aan de uitspraak: over de doden niets dan goeds.

Terwijl iedereen weet dat alle dierbare overledenen ook maar gewoon mensen zijn geweest.

Van onze vaders en moeders bijvoorbeeld herinneren we ons vaak naast de mooie momenten ook wat we tekort zijn gekomen, wat ze ons niet hebben kunnen geven. De mensen die ons voorgingen waren niet volmaakt.

En hoewel het in dit bijbelgedeelte niet voorkwam, zien we dit gelukkig wel terug in allerlei andere bijbelverhalen.

Neem Mozes, hij bevrijdde het volk Israël, maar doodde ook een Egyptenaar.

Neem Jacob, stamvader van Israël, hij bedroog zijn vader om het eerstgeboorterecht te krijgen.

Neem Petrus, hij verried Jezus voordat de haan drie maal gekraaid had.

Iedereen die wij hier vandaag gedenken, hoeveel we ook van hem of haar hebben gehouden, had leuke en minder leuke kanten, mogelijkheden en beperkingen, mooie en lastige karaktertrekken.

Mensen met wie je hebt samengeleefd, vrienden, bekenden, mensen die je graag mocht – er zijn mooie en dierbare herinneringen maar er zijn ook teleurstellingen geweest, verdriet, pijn, onmin.

Een afscheid kan moeilijk zijn omdat je zoveel van iemand hield, maar kan ook moeilijk zijn omdat je zoveel in iemand hebt gemist.

Je rouwt dan niet zozeer om wat er was, maar om wat er niet was.

Lastig daarbij is dat het nooit zo zwart-wit is, en dat al dit soort zaken naast elkaar bestaan of zelfs door elkaar lopen.

Wat kunnen we dan met zo'n bijbellezing die bijbelse figuren roemt om hun sterke geloof, maar die tegelijk net zo menselijk worden afgeschilderd als wij allemaal?

Het is misschien eerder andersom.

Misschien moeten we het gewoon omdraaien.

Misschien gaat er juist om dat deze gewone mensen met al hun tekortkomingen, toch in staat zijn geweest tot een groot vertrouwen.

Ik citeer: *2Om hun geloof werden de mensen uit vroeger tijden geprezen.*

Hoe mooi is het dan om na te gaan waar onze dierbaren die zijn overleden, in geloofden. Waar gingen zij voor, wat was voor hen leidend in het leven?

Wat waren de waarden die ze hoog hielden, waar hebben ze zich voor ingezet, waar leefden ze voor?

Welk geloof lag op de bodem van hun ziel?

Welk vertrouwen was het dat misschien geen misstappen heeft voorkomen of keuzes die fout uitpakten, maar dat wel hun kijk op het leven heeft bepaald?

Al deze mensen waren en zijn niet perfect.

Maar ze geloofden ergens in en hebben daardoor mede de wereld bepaald.

De bijbellezing eindigt met: 'Zij allen zijn in geloof gestorven; wat hun beloofd was zagen ze geen werkelijkheid worden, ze hebben slechts een glimp ervan begroet'.

En daar ligt een link met onszelf.
Wij kunnen al weer ietsje verder kijken dan de mensen die ons voorgingen.
Wij zien alweer iets beter waar geloof ons brengen kan.
Waar we geloof moeten bijschaven, zoals wanneer het over onze omgang met de aarde gaat. En waar we voluit op kunnen vertrouwen – zoals op die kracht die we God noemen, die de bron van het leven is, de bringer van licht via de weg van de liefde.
Zo kunnen wij ons laten inspireren door de mensen die ons zijn voorgegaan.
We kunnen op hun schouders gaan staan en kunnen verder bouwen aan het goede, schone en ware dat zij ook hebben nagestreefd.
Zo groeien wij in ons geloof en ons vertrouwen.
En zo komen we ook als mensheid steeds een stap verder.

Ik eindig met een citaat van Albert Schweitzer:
"Soms gaat ons eigen licht uit
en wordt het opnieuw ontstoken door een vonk van een ander.
Laten we met diepe dankbaarheid terugdenken
aan diegenen die de vlam in ons hebben ontstoken."